

Olli Mäenpää

11.6.2025

Perustuslakivaliokunnalle

Hallituksen esitys EU:n tekoälyasetusta täydentäväksi lainsäädännöksi (HE 46/2025 vp)

Esityksen tarkoituksena on antaa EU:n tekoälyasetusta (2024/1689/EU) täydentävät kansalliset säännökset. Siihen sisältyy laajahko ja yksityiskohtainen säätämisyjärjestystä koskeva jakso, jossa selostetaan ja arvioidaan ehdotettuun sääntelyyn liittyviä valtiosääntöoikeudellisia näkökohtia. Säätämisyjärjestysperusteluissa esitetyissä arvioinneissa käsitellään erityisesti seuraavia näkökohtia, joita voidaan myös pitää periaatteelliselta kannalta keskeisimpinä valtiosääntöoikeudellisina kysymyksinä:

- Hallinnon lainalaisuuden periaate ja viranomaisten toimivallan lakiperustaisuus
- Hallinnolliset rangaistusseuraamukset ja rikosoikeudellisen legaliteettiperiaatteen soveltaminen
- Seuraamusmaksulautakunnan asema ja toimivalta
- Yhdenvertaisuusperiaate erityisesti seuraamusten määräämisessä
- Lain soveltaminen eduskuntaan, ylimpien laillisuusvalvojien toimintaan ja viranomaisiin
- Yksityiselämän suoja ja tietosuoja
- Hallintotehtävän antaminen muulle kuin viranomaiselle
- Määräyksenantotoimivalta
- Lainsäädäntövallan jako valtakunnan ja Ahvenanmaan maakunnan välillä

Säätämisyjärjestysperusteluissa esitetyt arviot ja näkökohdat perustuvat perustuslakivaliokunnan relevantin lausuntokäytännön asianmukaiseen, huolelliseen ja ajantasaiseen huomioon ottamiseen. Lakiehdotuksissa on noudatettu valtiosääntöoikeudellisesti asianmukaisella tavalla tätä käytäntöä.

Perusteluissa esitettyjä valtiosääntöoikeudellisia arviointeja ei ole tarkoituksenmukaista toistaa eikä arviointeihin myöskään ole erityistä huomauttamista tai olennaista täydennettävää. Näin voidaan valtiosääntöoikeudelliselta kannalta arvioida myös 1. lakiehdotuksen 1 §:n 3 momenttiin sisältyvää eduskunnan asemaa ja toimintaa koskevaa sääntelyä. Lakiehdotukset voidaan säätää tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Mietintövaliokunnan tehtäviin kuuluu arvioida esitystä myös EU-oikeudelliselta kannalta ja ottaen erityisesti huomioon EU:n tekoälyasetuksessa säädetty. Samalla lakiehdotusten mukaan toimivaltaisten viranomaisten määrittely on paikallaan tarvittaessa päivittää viireillä olevien lakiehdotusten ja niiden voimaan tulon mukaisesti.